

БАНТЮК Назар

Курсант 131 навчальної групи факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України

Науковий керівник:

КОМИССАРОВА Наталя

*Начальник кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, полковник
кандидат юридичних наук, доцент*

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Формування доказової бази у кримінальному провадженні виступає важливим напрямком процесуальної діяльності, виразом принципу змагальності сторін, який реалізується шляхом подання до суду доказів та доведення їх переконливості. Однак, не дивлячись на це, ст. 17 КПК України визначає, що усі сумніви щодо доведеності вини особи мають тлумачитися на її користь [1], отже питання належності та допустимості доказів є одним із основних критеріїв визнання отриманих фактичних даних в якості доказів.

Одним із важливих процесуальних джерел доказів виступає висновок експерта (ч. 2 ст. 84 КПК), який відрізняється від усіх інших джерел доказів тим, що укладається внаслідок впливу уповноваженого на те суб'єкта (експерта) на інші джерела доказової інформації з залученням фахових знань, методик та технічних засобів. Однак, слід зауважити, що відношення сторони обвинувачення та сторони захисту до висновку експерта різняться. Так, О. Несінов, діючий адвокат звертає нашу увагу на те, що висновок експерта є лише процесуальним джерелом доказів, який не є обов'язковим для прийняття рішення органом, який здійснює провадження (ч. 10 ст. 101 КПК України), однак чомусь сприймається слідчим та прокурором як непорушна істина, яка є вирішальною для прийняття судового рішення [2].

Таким чином, за своєю суттю висновок експерта є лише джерелом доказів, у той час як доказами за ст. 84 КПК України виступають фактичні дані, які мають міститися у цьому висновку. А отже, за логікою отримані експертом фактичні дані іще мають пройти критерії допустимості та належності. Відповідно думка О. Несінова є слушною і дає стороні захисту права вимагати перевірки дотримання усіх вимог до процесуального порядку укладання висновку експерта.

Розглянемо такі особливості, які можуть вплинути на результативність висновку експерта як джерело доказів. Так, аналізуючи поняття висновку експерта, яке викладене у ч. 1 ст. 101 КПК України та поняття експерта, закріпленого у ч. 1 ст. 69 КПК України, Д.В. Давидова та О.О. Волобуєва приходять до висновку, що висновок експерта може бути доказом лише у тому разі, якщо його складання здійснюється компетентною особою, тобто такою, що має необхідні для складання висновку знання,

освіту, допуск до проведення такого роду досліджень [3, с. 151]. Погоджуючись з позицією науковців, ми також вважаємо, що експерт повинен мати і відповідні навички проведення тих чи інших видів експертиз, оскільки тільки наявність знань не є підтвердженням компетентності, яка, як визначають науковці [4, с. 228-229], поєднує в собі як знання так і уміння та навички.

До типових порушень, які допускаються у ході кримінального провадження і можуть вплинути на належність та допустимість висновку експерта слід віднести:

- нероз'яснення на стадії досудового слідства слідчим або прокурором прав підозрюваному (обвинуваченому) при призначенні експертизи, оскільки остання є слідчою дією, що зокрема, може привести до неможливості застосування відводу експерта;
- ігнорування при проведенні експертизи можливості бути присутнім при ній (як при будь-якій слідчій дії) підозрюваного (обвинуваченого), а також надання йому можливості ставити запитання чи висловлювати зауваження;
- уповноважені особи, які призначають експертизу не перевіряють повноваження та кваліфікацію експерта, який проводить експертизу [2], покладаючись на те, що у експертних установах працюють фахівці своєї справи.

Слід зауважити, що негативні результати оцінки висновку експерта як джерела доказів, при оцінці судових рішень Верховним судом також мають враховуватися при призначенні та оцінці експертних висновків судами загальної юрисдикції. Зокрема, ми маємо на увазі те, що Великою Палатою Верховного Суду (Постанова від 18 грудня 2019 року № 522/1029/18) звернуто увагу на те, що висновок експерта слід вважати неналежним та недопустимим доказом, якщо у ньому не зазначено, що експерт був обізнаний про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок, який підготовлений для подання до суду. Загальновідомо, що таке положення має бути відображене у змісті висновку експерта відповідно до ч. 2 ст. 102 КПК України, однак чи звертається судом увага на цю особливість не завжди відомо. Науковцями (після проведення анкетування) звертається увага на те, що слідчим та суддею вивчаються підсумки дослідження і тільки в окремих випадках вони звертають увагу на потрібні реквізити і дотримання інших процесуальних вимог [5, с. 56].

Таким чином, при дослідженні висновку експерта в якості процесуального закріплення результатів дослідження, уповноваженими суб'єктами слід дотримуватися вимог чинного законодавства, здійснювати оцінку компетентності експерта, а також звертати увагу на визначену КПК України структуру висновку експерта, адже він виступає процесуальним документом, який має чітко встановлену форму. Всі ці особливості у своїй сукупності і дають можливість оцінювати висновок експерта як джерело доказів, що закріплює належні і допустимі фактичні дані (докази), які мають значення для кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#top> (дата звернення 04.05.2021).
2. Несінов О. Використання недоліків у висновках експертів на користь сторони захисту. *Адвокат: щомісячний фаховий журнал*. URL:

<https://iadvocate.com.ua/vykorystannya-nedolikh-u-vysnovkah-ekspertiv-na-koryst-storony-zahystu> (дата звернення 03.04.2021).

3. Давидова Д.В., Волобуєва О.О. Висновок експерта як процесуальне джерело доказів: окремі аспекти теорії та практики. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 151-154.
4. Бучинська Т.В. Сутність та складові професійної компетентності персоналу в умовах конкуренції. / *Економічний аналіз* : зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2014. Том 15. № 2. С. 228-233.
5. Бідняк Г.С. Висновок експерта як джерело доказів під час розслідування шахрайства. *Криміналістичний вісник*. 2014. № 2 (22). С. 55-59.